

Pirmadienį dauguma Seimo Žmogaus teisių komiteto narių palaikė siūlymą įtraukti į Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą naują „smurto lyties pagrindu“ sąvoką. Vis tik liko neaišku, kaip ši nauja sąvoka padės kovoti su smurtu prieš moteris. Nei iš įstatymo projekto derinimo pažymoje pateiktų argumentų, nei iš pasisakymų po komiteto posėdžio surengtoje spaudos konferencijoje nepasidarė aiškiau, kokią praktinę naudą kovoje prieš smurtą artimoje aplinkoje turės naujos sąvokos įvedimas. Kokią „pridėtinę vertę“ ji duos dabar galiojančio įstatymo nuostatai, kuri draudžia bet koki smurtą prieš kitą asmenį nepaisant jo lyties, orientacijos ar smurto priežasčių? Kuo skiriasi smurtas prieš moterį nuo „smurto lyties pagrindu“? Galiausiai liko neaišku ar priėmus siūlomą pakeitimą policija tirdama smurto atvejus turės papildomai skirti resursus aiškinantis ar smurtas buvo lyties pagrindu, ar tiesiog smurtas prieš asmenį artimoje aplinkoje?

Tiesa, komitetui pateiktoje įstatymo derinimo pažymoje aiškinama, kad „smurtas artimoje aplinkoje dažnai yra sąlygojamas su lytimi susijusių lūkesčių ir elgesio normų mūsų visuomenėje“. Iš šio paaiškinimo galima susidaryti vaizdą, kad Žmogaus teisių komitetas pagrindine smurto priežastimi laiko būtent visuomenės lūkesčius. Suprask, jei visuomenė negalvotų, kad vyras turi atlikti fizinės jėgos reikalaujančius darbus, o moteris krūtimi maitinti kūdikius, artimoje aplinkoje būtų mažiau smurto. Po komiteto posėdžio vykusioje spaudos konferencijoje už naujos sąvokos įvedimą Lietuvos teisėje agitavo ir Europos lyčių lygybės instituto direktorė Carlien Sheele. Pasak ponios Sheele, „pavyzdžiui, vyras turi problemų darbe, jis pradeda vartoti alkoholį, ir daug išgėręs jis tiesiog trenkia ar pastumia moterį į sieną. Kodėl jis taip elgiasi? Kai kurie žmonės sakytų, kad todėl, kad jis vartoja alkoholį ir jam yra problemų darbe. Bet, kodėl jis nepuola savo vadovo, savo boso, savo kolegų? Įstatymu pripažįstama, kad smurtas artimoje aplinkoje turi lytį. Mes pripažįstame, kad daugiausiai rizikos kyla moterims“ (iš spaudos konferencijos sinchroninio vertimo), – teigė ponia Sheele. Tačiau, ponia Sheele nepaaiškino, kaip šioje situacijoje turėtų būti traktuojamas smurtas, jei, pavyzdžiui, jos paminėtas vyras būtų gyvenęs ne su moterimi, bet su kitu vyru. Ar tuomet smurtas irgi būtų laikytinas smurtu „lyties pagrindu“? Ar smurtas „lyties pagrindu“ vyksta tik heteroseksualiose porose? O gal, jei moterys gyventų tik su moterimis, o vyrai su vyrais, smurto artimoje aplinkoje nebeliktų?

Deja, tokios optimistinės versijos nepatvirtina prieinami duomenys. Tyrimai rodo, kad tiek vyrai, tiek moterys homoseksualiose porose smurtą patiria ne rečiau, nei moterys heteroseksualiose porose. O, kai kurie tyrimai rodo, kad smurto atvejais homoseksualiose porose yra net dažnesni. Žodžiu, tikrovė rodo, kad didesnę riziką patirti smurtą artimoje aplinkoje turi silpnesnis partneris, nepriklausomai nuo jo lyties, visuomenės lūkesčių, socialinių normų. Moterys smurtą statistiškai patiria dažniau todėl, kad poroje jos dažniausiai yra fiziškai silpnesnė pusė. Kitaip tariant, smurtas artimoje aplinkoje yra ne

lytims būdingų vaidmenų ar visuomenės lūkesčių (šiaip jau visuomenės lūkestis, kad būtų mažiau smurto), bet piktnaudžiavimo galia (fizinė, ekonominė, psichologinė) problema. Ši problema prevenciškai gali ir turi būti sprendžiama ugdant pagarbą kiekvieno asmens orumui bei nepakantumą bet kokiam smurtui, o ne bandant valstybei imtis socialinės inžinerijos bei vyrų ir moterų pasirinktų vaidmenų reguliavimo.

Gali pasirodyti, kad Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo papildymas nauja „smurto lyties pagrindu“ sąvoka neturi realios „ pridėtinės vertės“, todėl iš esmės nieko labai ir nekeičia. Tačiau tiesa ta, kad pasiūlymas vis dėlto turi realią „ pridėtinę vertę“. Tik ši vertė glūdi ne jo naudingume kovojant su smurtu, bet tarnavime progresyvistinei kairuoliškai darbotvarkei. „Smurto lyties pagrindu“ sąvoka reprezentuoja tarp šiuolaikinių kairiųjų progresyvistų populiarią „tapatybės politikos“ ideologiją. Kaip rašoma Stanfordo filosofijos enciklopedijoje „tapatybės politika“ yra „glaudžiai susijusi su idėja, kad kai kurios socialinės grupės yra engiamos; dėl jų tapatybės“. Nereikia itin didelio pastabumo, kad pastebėtume šios ideologijos marksistinius genus. Tik marksistinę-leninistinę darbininkų ir kapitalistų klasių kovos paradigmą šiuo atveju pakeičia išnaudotojų vyrų ir išnaudojamųjų moterų socialinių grupių paradigma. Vadovaujantis šia ideologine paradigma vyras smurtauja ne todėl, kad jam trūksta moralinio jautrumo, empatijos ar, kad alkoholis bei kiti svaigalai sunaikino ir taip ne itin storą jo socialinio padarumo sluoksnį, bet todėl, kad jis yra „išnaudotojų klasės“ atstovas ir taip stengiasi išsaugoti savo klasės dominavimą. Atitinkamai, moteris smurtą patiria ne todėl, kad neturintis tvirtų moralinių pagrindų vyras piktnaudžiauja savo fizine jėga, bet todėl, kad ji priklauso išnaudojamai socialinei grupei. Vargu ar tokio požiūrio pavertimas privaloma valstybei ideologija baigtusi geriau nei visi kiti ankstesni bandymai grįsti valstybės teisinį reguliavimą klasių kovos iliuzijomis.

Po Žmogaus teisių komiteto posėdžio vykusioje spaudos konferencijoje kalbėjusi aktyvistė Jūratė Juškaitė tikino, kad Lietuva atsisakiusi įstatymuose įtvirtinti „smurto lyties pagrindu“ sąvoką nepalaikytų Joe Biden ir Kamala Haris administracijos patvirtintos lyčių lygybės strategijos. Ir taip parodytų „nepasitikėjimą“ strateginiais partneriais. Tai tik dar kartą patvirtina, kad Žmogaus teisių komiteto siūlymai įstatyme įtvirtinti „smurto lyties pagrindu“ sąvoką yra nulemti ideologinių bei politinių išskaičiavimų, o ne teisinės ir socialinės būtinybės motyvų. Blieka pridurti, kad nėra jokia paslaptis, kad dabartinės JAV demokratų vyriausybės vykdoma socialinė politika yra tapusi partijos radikaliojo kairiojo sparno įkaite keliančia vis didesnę nuosaičių demokratų susierzinimą. Jos įgyvendinimas jau spėjo nusmukdyti Bideno administracijos reitingus iki istorinių žemumų ir mažai kas abejoja neišvengiamu jėgų pusiausvyros pasikeitimu netolimoje ateityje. Tam, kad Lietuva išliktų tikra vakarų valstybe jai nėra būtina savo socialinę politiką pajungti kairuoliškai „tapatybės politikos“ ideologijai. Juo labiau, kad Vakarų civilizaciją sukūrė ne progresyvieji kairieji.

Kaip rodo patirtis, ideologijos įgyvendinimas tikrovės sąskaita problemų neišsprendžia. Jis tik padaugina. Lietuvos Seimas atmesdamas siūlymą įstatyme įtvirtinti „smurto lyties pagrindų“ sąvoką turi dar vieną galimybę padėti Lietuvai išvengti užlipimo ant kairuoliško progresyvizmo grėblio.

